

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

Valstybinio brandos egzamino vertinimo instrukcija

2010 m. brandos egzaminų pagrindinė sesija

I. SKAITYMO TESTAS

1 užduotis (13 taškų)

Keistis ar stebėti, kokį pavaldą įgis žodis?

Pastabos

1. Jei atsakant į klausimą, kuriuo neprašoma cituoti, atsakyta tik citata, toks atsakymas vertinamas 0 taškų.

2. Jei į klausimą atsakyta pagal reikalavimus, bet mintis pagrindžiama dar ir citata, skiriami visi numatyti taškai.

3. Rašybos ir skyrybos klaidos vertinimui įtakos neturi.

Kl. Nr.	Vertinimo normos	Taškai
1	Tinkamai įvardytas visuomenės gyvenimo reiškiny – kalba / kalbos kaita.	1
	Neatsakyta. Atsakyta netinkamai. Tik cituojama.	0
2	Tinkamai įvardytos 2 galimybės: <ul style="list-style-type: none">• atviroje visuomenėje kalba gali keistis / dinamiška (besikeičianti) visuomenė skatina ir kalbos pokyčius;• izoliuotoje visuomenėje kalba pastovi / nekinta / izoliuota visuomenė stabdo kalbos kaitą.	2
	Tinkamai įvardytas 1 dalykas.	1
	Neatsakyta. Atsakyta neteisingai: pateikti netinkami pavyzdžiai.	0
3	Tinkamai paaiškinta, kad greita kaita ardo kalbos struktūrą / griauinama kalbos sistema / kaita tampa nevaldoma (nevaldoma taip, kaip turėtų būti).	1
	Neatsakyta. Atsakyta neteisingai. Tik cituojama.	0
4	Tinkamai įvardyti 2 požiūriai: <ul style="list-style-type: none">• lietuvių kalba turtėja;• lietuvių kalba skursta / degraduoja.	2
	Tinkamai įvardytas 1 požiūris.	1
	Neatsakyta. Atsakyta neteisingai. Tik cituojama.	0
5	Tinkamai paaiškintas kalbos <i>modernėjimo prieštaravimas</i> . Pateikti 2 argumentai: <ul style="list-style-type: none">• lietuvių kalba tampa lygiavertė kitoms modernioms kalboms / į lietuvių kalbą galima išversti moderniausių pasaulio literatūros tekstus / lietuvių kalba jau galima bendrauti visose srityse (kultūros, mokslo, politikos);• dėl globalių procesų lietuvių kalba praranda savitumą / savitą žodyną / raišką.	2

	Pateiktas vienas tinkamas argumentas.	1
	Neatsakyta. Atsakyta neteisingai. Tik cituojama.	0
6	Tinkamai paaiškinta <i>puodo</i> metafora: <ul style="list-style-type: none"> • internetas yra pasaulinė / visa apimanti bendravimo priemonė; • internete kaip puode susilieja daugybė dalykų / produktų. 	1
	Neatsakyta. Atsakyta neteisingai. Tik cituojama.	0
7	Tinkamai paaiškinta, kad grožinė literatūra sužadina vaizduotę / ugdo kūrybinę vaizduotę / kūrybiškumą.	1
	Neatsakyta. Atsakyta neteisingai. Tik cituojama.	0
8	Tinkamai įvardyti 2 dalykai: <ul style="list-style-type: none"> • viena vertus, kalbos kaitą stabdo gynybinė pozicija / tradicijos / polinkis gintis nuo svetimų kalbų įtakos / baimė prarasti tradicinę kalbos sistemą ir turtingą žodyną; • kita vertus, yra sustojusi savos kalbos kūryba. 	2
	Tinkamai įvardytas 1 dalykas.	1
	Neatsakyta. Atsakyta neteisingai. Tik cituojama.	0
9	Tinkamai suformuluotas atsakymas į pavadinime iškeltą klausimą: Reikia ir keistis, ir stebėti kalbos kaitos procesą / kaip keičiasi kalba. / Reikia koreguoti (dėl globalaus poveikio vykstančią) (modernėjančios) lietuvių kalbos kaitą taip, kad nenukentėtų kalbos sistema.	1
	Neatsakyta. Atsakyta neteisingai. Tik cituojama.	0

*Atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais.

2 užduotis (12 taškų)

Tylusis širdies bėgsmas

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	K	H	N	C	G	O	L	J	M	F	B	E

Taškai	13+12
Taškų suma	25

II. KALBOS VARTOJIMO TESTAS

1 užduotis (15 taškų)

1	paieškas	6	įtaigos	11	pagrindinės
2	visaverčiai	7	pilnatvę	12	brandos / brendimo
3	išbandymus	8	tinkamai	13	sąmoningą
4	išgąstį / išsigandimą	9	esmines / esmingas	14	atsparumą
5	būtybėmis	10	atlyginimo / atlygio	15	atradimo

2 užduotis (20 taškų)

1	jos / joje	9	pralekiantiems	17	miestuose
2	įsimintinu	10	riedutininkams	18	tikrąją
3	patrauklų	11	įsimylėjėlių	19	paskirtį
4	šiuo	12	dermę	20	visuomenei
5	atveju	13	stiliumi		
6	kuriose	14	svarbiausių		
7	savas	15	reikmių		
8	saugi	16	didžiuosiuose		

3 užduotis (15 taškų)

1	atklydusią	6	tebeskendintį	11	besiskleidžiančiais
2	likę	7	girdimas	12	nujaučiamą
3	pasirodžiusiame	8	grojęs	13	Sklaidydamasis / besisklaidydamas
4	pakybojęs	9	sušnarinus	14	aplytą
5	užtraukus / užtraukiant	10	aidėdami	15	valdomas

Taškai	15+20+15=50
Taškų suma	50:2=25

III. RAŠYMO TESTAS

1. Siūlomi sutartiniai klaidų žymėjimo ženklai: *t.* – turinio trūkumas, *s.* – struktūros trūkumas, *gr.* – gramatikos klaida, *st.* – stiliaus ar žodyno klaida, | – rašybos klaida, ✓ – skyrybos klaida.

2. Rašomo teksto apimtis nurodoma užduotyje (250–300 žodžių), jei parašytas **ilgesnis nei 250** žodžių tekstas, likusioje dalyje padarytos gramatikos, rašybos, skyrybos, stiliaus klaidos neskaičiuojamos. Turinys ir struktūra vertinama viso teksto atžvilgiu.

3. Jei parašytas **trumpesnis nei 250** žodžių tekstas, iš galutinių taškų, skiriamų už rašymo testą, sumos atimama atitinkamai taškų:

- 239–220 žodžių tekstas (trūksta 11–30 žodžių), atimamas 1 taškas;
- 219–200 žodžių tekstas (trūksta 31–50 žodžių), atimami 2 taškai;
- 199–180 žodžių tekstas (trūksta 51–70 žodžių), atimami 3 taškai;
- 179–160 žodžių tekstas (trūksta 71–90 žodžių), atimami 4 taškai;
- 159–140 žodžių tekstas (trūksta 91–110 žodžių), atimami 5 taškai;
- 139–124 žodžių tekstas (trūksta 109–126 žodžių), atimami 6 taškai.

4. Jei parašytas 124 ir mažiau žodžių tekstas – darbas nevertinamas (už rašymo testą skiriama **0 taškų**).

5. Už rašymo testą, kurio turinys ir / ar raiška įvertinti 0 taškų, skiriama **0 taškų**.

6. Jei parašytas tekstas neskaidomas į pastraipas, vertintojas tekste rašo būtinos skirti pastraipos ženklą, o paraštėje nurodo, kad tai struktūros klaida; jei pastraipa nemotyvuotai išskirta – taip pat struktūros klaida. Jei tarp dėstymo pastraipų yra tinkamos (vieno ar dviejų sakinių) **siejimo** pastraipos, tai nelaikoma klaida.

7. Netikslios (prasmę iškreipiančios) jungimo priemonės tarp sakinių ar pastraipų laikomos struktūros klaida.

8. Gramatikos klaidomis ir stiliaus (žodyno) trūkumais laikytinas žargonas bei atvejai, nurodyti vadovėliuose, žodynuose ir *Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė*.

9. Gramatikos, rašybos ir skyrybos klaidos, stiliaus (logikos) trūkumai nedubliuojami, išskyrus atvejus, kai ta pati rašybos klaida pasikartoja bendrašakniuose žodžiuose, pvz., *gryžti, sugryžimas*.

10. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.

11. Vertindami skyrybą vertintojai privalo vadovautis *Privalomosios skyrybos taisyklėmis*.

12. Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus (logikos) klaida.

13. Fakto klaida laikoma turinio klaida.

Rašymo testo vertinimo kriterijai ir normos (50 taškų)

I. Turinys: rašymo tikslo bei temos suvokimas ir atskleidimas, teiginių argumentavimas, aiškinimas

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Tema, pagrindinė mintis ir ją pagrindžiantys teiginiai	5	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis ir ją pagrindžiantys teiginiai. (Nėra fakto klaidų.)
	4	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis, stinga prasminių akcentų. (Gali būti 1 fakto klaida.)
	3	Tema suvokta per siaurai arba per plačiai, esama nukrypimų nuo temos. Pakankamai aiški pagrindinė mintis. (Gali būti 2 fakto klaidos.)
	2	Tema suvokta iš dalies: bent pusė parašyto teksto susijusi su tema. Nepakankamai aiški pagrindinė mintis. (Gali būti 3–4 fakto klaidos.)

	1	Tema suvokta menkai: mažesnė pusė parašyto teksto susijusi su tema. Neaiški pagrindinė mintis. (Gali būti 5–6 fakto klaidos.)
	0	Užduotis, tema nesuvokta. / Rašinys parašytas visai kita, nei nurodyta, tema. (7 (ir daugiau) fakto klaidos.)
2. Teiginių argumentavimas, aiškinimas	5	Argumentai tinkami ir išsamūs; jie rodo, kad mokinys gerai suvokia problemos esmę. Tinkamai remiamasi lietuvių literatūra (ir kita kultūrine / visuomenine patirtimi).
	4	Argumentai tinkami ir beveik visi išsamūs. Remiamasi lietuvių literatūra (ir kita kultūrine / visuomenine patirtimi).
	3	Ne visi argumentai tinkami ir ne visi išsamūs. Stengiamasi remtis lietuvių literatūra ar kita kultūrine / visuomenine patirtimi.
	2	Mėginama argumentuoti, tačiau dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas. Remiamasi daugiausia asmenine patirtimi.
	1	Mažesnėje teksto dalyje (vienoje pastraipoje) stengiamasi argumentuoti, aiškinti. Remiamasi tik asmenine patirtimi.
	0	Teiginiai neargumentuojami.
Iš viso	10	

II. Raiška

2.1. Teksto struktūra

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Įžanga ir pabaiga	3	Yra tinkama turinio ir struktūros atžvilgiu įžanga ir pabaiga: <ul style="list-style-type: none"> • įžangoje pristatoma problema ar mokinio pozicija; • nėra dvigubos įžangos; • pabaigoje apibendrinamos viso teksto mintys; • pradžia ir pabaiga proporcingos dėstymo atžvilgiu.
	2	Yra įžanga ir pabaiga, bet kuri nors dalis turi trūkumą.
	1	Yra įžanga ir pabaiga, tačiau abiejose esama trūkumų / yra tik viena dalis.
	0	Nėra nei įžangos, nei pabaigos / yra viena iš struktūrinių dalių, bet ji turi daug trūkumų.
2. Teksto nuoseklumas, vientisumas, dėstymo pastraipų struktūra	5	Tekstas vientisas, nuoseklus, logiškai siejamos pastraipos, nėra nemotyvuotų pasikartojimų. Visos dėstymo pastraipos aiškios, tinkamos struktūros (yra pagrindinis teiginys, jis pagrindžiamas, nėra su pastraipos teiginiu nesusijusių sakinių).
	4	Ne daugiau kaip 2 trūkumai.
	3	3–4 trūkumai.
	2	5–6 trūkumai.
	1	7–8 trūkumai.
	0	Nepaisoma struktūros reikalavimų. Dėl nuoseklumo trūkumų tekstą sunku suprasti. 9 ir daugiau trūkumų.
3. Pavadinimas	2	Pavadinimas perteikia teksto pagrindinę mintį, originalus, patraukiantis skaitytojo dėmesį.
	1	Pavadinimas atitinka teksto temą, neutralus.
	0	Pavadinimas neatitinka temos, turinio / cituojama įvesties formuluotė / nesuformuluotas pavadinimas.
Iš viso	10	

2.2. Stilius ir žodynas

Aspektai	Taškai	Aprašai
Bendrujų stiliaus reikalavimų laikymasis	10	Kalbinė raiška atitinka rašymo tikslą, adresatą, situaciją ir žanrą. Kalba aiški, logiška, sklandi, glausta, nepastebėta ryškesnių stiliaus trūkumų. Žodynas tinkamas ir pakankamas. / Ne daugiau kaip 2 trūkumai.
	9	Ne daugiau kaip 4 trūkumai.
	8	5 trūkumai.
	7	6 trūkumai.
	6	7 trūkumai.
	5	Kalbinė raiška iš dalies atitinka rašymo tikslą, adresatą, situaciją ir žanrą. Mintys formuluojamos nevisiškai aiškiai, kai kurios teksto fragmentus dėl stiliaus trūkumų sunku suprasti. Žodynas patenkinamas, rašantysis nepakankamai jaučia stilistinius žodžių atspalvius, todėl žodynas ne visada vartojamas tinkamai. / 8–9 trūkumai.
	4	10–11 trūkumų.
	3	12–13 trūkumų.
	2	14–15 trūkumų.
	1	Kalbinė raiška menkai atitinka rašymo tikslą, adresatą, situaciją ir žanrą. Kalba nesklaidi, mintys formuluojamos neaiškiai, dėl to didesnę teksto dalį sunku suprasti. Žodynas skurdus, dažnai vartojamas netinkamai. / 16–17 trūkumų.
	0	18 ir daugiau trūkumų.
Iš viso	10	

2.3. Gramatikos normų laikymasis

Aspektai	Taškai	Aprašai
Gramatinių konstrukcijų ir formų taisyklingumas, sudėtingumas, įvairumas	10	Gramatinės konstrukcijos ir formos įvairios, sudėtingos; vartojamos tikslingai ir taisyklingai. Ne daugiau kaip 2 klaidos.
	9	Ne daugiau kaip 3 klaidos.
	8	4 klaidos.
	7	5 klaidos.
	6	6 klaidos.
	5	Gramatinės konstrukcijos ir formos įvairios, tačiau dažniausiai nesudėtingos; jos vartojamos tikslingai ir pakankamai taisyklingai. Arba yra 7–8 klaidos.
	4	9 klaidos.
	3	10 klaidų.
	2	11 klaidų.
	1	Dažniausiai vartojamos tos pačios nesudėtingos gramatinės konstrukcijos ir formos. Jos dažnai netaisyklingos ir vartojamos netikslingai. Arba yra 12–13 klaidų.
0	14 ir daugiau klaidų.	
Iš viso	10	

2.4. Rašyba ir skyryba

	Taškai	Aprašai
Rašybos ir skyrybos taisyklių laikymasis	10	Rašyba ir skyryba taisyklinga. 1–2 klaidos.
	9	3–4 klaidos.
	8	5–6 klaidos.
	7	7–9 klaidos.
	6	10–12 klaidų.
	5	13–15 klaidų.
	4	16–18 klaidų.
	3	19–20 klaidų.
	2	21–24 klaidos.
	1	25–27 klaidos.
	0	28 ir daugiau klaidų.
Iš viso	10	

RAŠYMO TESTO VERTINIMAS

Kriterijus	Maks. taškų skaičius	Vertintojų skirti taškai		
		I	II	III
TURINYS	10			
STRUKTŪRA	10			
STILIUS IR ŽODYNAS	10			
GRAMATIKA	10			
RAŠYBA IR SKYRYBA	10			
Taškai, atimami už nepakankamą žodžių skaičių	-1/-2/-3/-4/-5/-6			

Taškų suma	50			
-------------------	-----------	--	--	--